

Соколенко Людмила Федорівна,
*д.е.н., доцент, професор кафедри обліку, аудиту та оподаткування,
Національна академія статистики, обліку та аудиту,
м. Київ, Україна*

ПОРЯДОК ОБЛІКУ ТРОФЕЙНОГО МАЙНА В ЗСУ

Порядок організації приймання Збройними Силами України бойової техніки, її обліку та використання визначається нормативно-правовими актами Міністерства оборони України. Необхідно обов'язково враховувати вимоги діючого законодавства стосовно обліку військового майна, оскільки з моменту надходження майна до Збройних Сил України і закріплення його за військовою частиною чи іншим підрозділом Збройних Сил України воно набуває статусу військового майна.

Військове майно – це державне майно, закріплене за військовими частинами, закладами, установами та організаціями Збройних Сил України на правах оперативного управління. Майно для забезпечення руху опору є військовим майном та закріплюється за військовими частинами Сил спеціальних операцій Збройних Сил України. Військові частини використовують закріплене за ними військове майно лише за його цільовим та функціональним призначенням [1].

Порядок обліку, інвентаризації, зберігання, списання, використання та передачі військового майна здійснюються відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 4 серпня 2000 р. № 1225 “Про затвердження Положення про порядок обліку, зберігання, списання та використання військового майна у Збройних Силах”. В цьому Положенні зазначено про обов'язковий облік військового майна, незалежно від його призначення та джерел надходження. Облік військового майна повинен бути своєчасним, достовірним і точним та вестися як у мирний час, так і в особливий період [2].

У зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України 24 лютого 2022 року Указом Президента України №64/2022 “Про введення воєнного стану в Україні” в країні запроваджено воєнний стан. Залучення додаткових ресурсів для забезпечення обороноздатності країни знаходить своє відображення і в обліку. Останнім часом одним з джерел надходжень є захоплення Збройними Силами бойової техніки та військового майна держави-агресора.

Міжнародне гуманітарне право визначає військові трофеї як озброєння, як озброєння, військову техніку та інше військове майно противника, захоплене (отримане) під час відсічі та стримування агресії держави-агресора, яке може використовуватися стороною, що їх захопила. Передбачається, що перед тим, як

використовувати військові трофеї, з них необхідно зняти емблеми і знаки противника та встановити власні емблеми чи знаки. Визначено, що військові трофеї належать державі, а не окремим військовослужбовцям.

На сьогодні дані відкритих джерел про захоплену техніку різняться, динаміка війни не дозволяє говорити про якісь остаточні цифри. Серед трофейного майна найбільшу питому вагу мають броньовані бойові машини (ББМ), танки, артилерійські системи, системи протиповітряної оборони, станції зв'язку, засоби радіоелектронної боротьби (РЕБ). Найбільшу зацікавленість становить трофейне майно, придатне до швидкого ремонту.

Задля недопущення нецільового використання таких ресурсів через недоліки процесів обліку, Кабінетом Міністрів України було затверджено Постановою від 15.07.2022 р. № 802 Порядок приймання Збройними Силами придатної для застосування бойової техніки держави-агресора. Він визначає механізм приймання Збройними Силами захоплених (отриманих), а також добровільно переданих Збройними Силами об'єктів такими особами:

- військовослужбовцями ЗСУ, інших структур сектору безпеки і оборони, а також особами із складу руху опору;
- військовослужбовцями збройних сил, інших силових структур Російської Федерації;
- громадянами України.

Порядком визначено порядок інформування про передачу і необхідність створення комісії з приймання. Також зазначено, що вся прийнята бойова техніка після належного документального оформлення невідкладно, але не пізніше ніж протягом однієї доби після підписання акту приймання-передачі обліковується в службах забезпечення органів військового управління та військових частинах ЗСУ, представники яких здійснювали її приймання [3].

Підставою для бухгалтерського обліку господарських операцій є первинні документи, які можуть бути складені у паперовій або електронній формі та повинні мати встановлені вищезазначеним Законом «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» обов'язкові реквізити. Таким чином, усі господарські операції з отримання та використання трофейного майна в умовах воєнного стану підлягають відображенню за бухгалтерським обліком органів військового управління та військових частинах ЗСУ на підставі первинних документів.

Варто звернути увагу на особливості обліку трофейного майна. Згідно наказу Міністра оборони України № 440 від 17.08.2017 року трофейне майно, зібране в районі бойових дій, оприбутковується на підставі документів, визначених Інструкцією з обліку військового майна у Збройних Силах України.

За результатами приймання трофейного майна складається акт приймання-передачі військового майна за формою, визначеною Міноборони, який підписується всіма членами комісії. Акт складається у двох (трьох) примірниках, перший з яких залишається у відповідній службі забезпечення, другий

передається до фінансової частини, а третій – до служби забезпечення військового управління (центру забезпечення).

Оприбуткування трофейного майна здійснюється згідно Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі на позабалансовому рахунку 021 «Активи на відповідальному зберіганні розпорядників бюджетних коштів». Для аналітичного обліку призначені книги або картки аналітичного обліку в розрізі кожного виду військового майна (основні засоби, необоротні засоби, запаси та інше) [4;5].

Далі комісією приймається рішення щодо подальшого використання оприбуткованого трофейного майна, в тому числі зберігання, експлуатація в ході бойових дій, витрачання на потреби військової частини тощо. Рішення комісії оформляється актом, який затверджується командиром військового підрозділу. У передбачених нормативними документами випадках командир військової частини направляє акт на затвердження вищестоящому командуванню.

Відправлення чи відвантаження трофейного майна вантажоодержувачам здійснюється на підставі нарядів на видавання (приймання) або інших розпорядчих документів начальників служб забезпечення органів військового управління.

Отже, надходження (захоплення) трофейного майна Збройними силами України вимагає достовірного та своєчасного обліку, а також контролю його цільового використання. Саме тому ефективна та оперативна організація бухгалтерського обліку військових трофеїв не тільки підвищує репутацію фінансової служби Збройних Сил України, а й, як результат, підвищує обороноздатність країни.

Список використаних джерел:

1. *Про правовий режим майна у Збройних Силах України: Закон України від 21.09.1999 № 1075- XIV.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1225-2000-%D0%BF#Text> (дата звернення: 20.11.2022)
2. *Про затвердження Положення про порядок обліку, зберігання, списання та використання військового майна у Збройних Силах: Постанова Кабінету Міністрів України від 4 серпня 2000 р. № 1225.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1225-2000-%D0%BF#Text> (дата звернення: 20.11.2022)
3. *Порядок приймання Збройними Силами придатної для застосування бойової техніки держави-агресора, затверджений Постановою КМУ від 15.07.2022 р. № 802.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/802-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 20.11.2022)
4. N. Klymenko, O. Nosovets, L. Sokolenko, O. Hryshchenko, T. PISOCHENKO. *Off-balance accounting in the modern information system of an enterprise. Academy of Accounting and Financial Studies Journal. Volume 23. Special Issue 2. 2019.*
5. Соколенко Л. Ф. *Активи та пасиви у бізнес-процесах керуючої компанії у сфері ЖКГ. Економіка та держава. 2020. № 5. С. 143–148.*